

Programma 1 Bestuur en veiligheid

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Zoals aangekondigd in de begroting is in 2023 gewerkt aan de totstandkoming van het beleidskader Toekomstbestendig bestuur. Op 5 december 2023 stelden GS het concept-beleidskader vast. Volgens planning bespreken PS op 8 maart 2024 het beleidskader. De volgende fase is het opstellen van een uitvoeringsagenda dat in de eerste helft van 2024 zijn beslag zal krijgen. Het jaar 2023 heeft in het teken gestaan van het beleidskader Toekomstbestendig bestuur dat opgebouwd is uit de vier pijlers (1) slagvaardig bestuur, (2) democratisch bestuur, (3) rechtmatig bestuur en (4) veilig en weerbaar bestuur. Achtergrond voor het opstellen van het beleidskader vormen de grote opgaven waar Brabantse gemeenten, waterschappen en de provincie voor staan. De urgentie is hoog: onze ruimte is schaars, de Brabantse arbeidsmarkt krap en onze natuur vraagt onze volle aandacht. Het realiseren van deze opgaven kunnen we als bestuurslagen niet alleen en we nodigen onze partners uit om samen de schop in de grond te zetten. Ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. We hebben een belangrijke verantwoordelijkheid om Brabant toekomstbestendig te ontwikkelen. Daarbij is een sterk openbaar bestuur een randvoorwaarde. Onze uitgangspositie is goed: Brabant wordt al goed bestuurd en samenwerking zit in het DNA van Brabant. Tegelijkertijd zien we verschillende aanleidingen om ons heen, waardoor wij denken dat het beter kan en moet. Met dat doel voor ogen hebben wij het beleidskader Toekomstbestendig Bestuur opgesteld.

Gezondheid is een samenbindend thema dat dwars door alle beleidsprogramma's loopt. Gezondheid is een belangrijk uitgangspunt van de Omgevingswet. We werken eraan om gezondheid in alle provinciale programma's een plek te geven volgens het principe "Health in all Policies. Dit geven we vorm door per beleidsprogramma minimaal één gezondheidsindicator op te nemen in de begroting die bijdraagt aan drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander. Eind 2023 is de 1e versie van het Gezondheid Informatie Knooppunt opgeleverd, een informatiesysteem dat de voortgang van de gezondheidsindicatoren monitort. De tweede dag van de gezondheid is georganiseerd om samen met onze partners stappen te zetten in de beweging van zorg naar gezondheid. Daar is de ontwikkeling van een online platform 'de Gezonde Brabander' aangekondigd.

Interbestuurlijk toezicht draagt bij aan een sterk bestuur in Brabant en helpt de gemeenteraden en besturen van gemeenschappelijke regelingen en waterschappen in hun toezichtrol. In samenwerking met de vereniging van Brabantse gemeenten (VBG) is in 2023 het rapport naar de financiële situatie van gemeenten 'investeren in de eerste overheid' aangeboden aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In financieel onzekere tijden een duidelijk signaal, niet alleen namens onze Brabantse gemeenten, maar ook vanuit interbestuurlijk toezicht voor het scheppen van duidelijkheid en stabiliteit in de financiering van gemeenten om daarmee toekomstbestendig te zijn.

Onder de noemer Veilig en Weerbaar Bestuur vormen wij één front met Brabantse gemeenten en onze ketenpartners om de problematiek van ondermijnende criminaliteit in Brabant het hoofd te bieden. Het gaat dan om de ontwikkeling van instrumentarium en kennis en een gemeente-overstijgende aanpak van kwetsbare locaties (zoals vakantieparken, bedrijventerreinen en het buitengebied). In het bijzonder verwijzen wij naar de dit jaar uitgevoerde 1-meting, voortbouwend op de 0-meting uit 2018, naar de vitaliteit van de Brabantse vakantieparken. Wij verwijzen hiervoor, alsmede voor de vervolgaanpak, naar de memo gedeputeerde van 4 december 2023. Wat betreft de Risk Factory wordt door de samenwerkende partijen onderzocht of dit concept ingezet kan worden voor de doelgroep senioren en zo ja, op welke wijze. Implementatie van de twaalf aanbevelingen uit het Masterplan Interne Weerbaarheid is afgerond. In het bijzonder hebben we daarbij een nog beter fundament gelegd voor een integere organisatie en de veilige uitvoering van de publieke taak.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Bevorderen van bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en integriteit

Omschrijving (toelichting)

Indicatoren:

- Door een online social media campagne is de meldingsbereidheid positief beïnvloed.
- Een inmiddels beschikbaar risicotaxatietool ondermijning bedrijventerreinen met indicatoren vergroot de mogelijkheden om criminaliteit en ondermijning op bedrijventerreinen tegen te gaan.
- Uitvoeren van de handreikingen en acties uit de Brabantse norm weerbare overheid door gemeenten en provincie versterkt een weerbare overheid in Noord-Brabant ("de dijken overal even hoog").

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Vergroten van de bewustwording en meldingsbereidheid is de rode draad bij vrijwel alle activiteiten. Mede door de samenwerking met het Platform Veilig Ondernemen maken steeds meer gemeenten gebruik van de risicotaxatietool ondermijning bedrijventerreinen. Vanwege het afbreukrisico is dit een behoedzaam proces. Het belang van de Brabantse norm weerbare overheid wordt structureel onder de aandacht gebracht, in het bijzonder tijdens een congres voor gemeentesecretarissen en het beschikbaar stellen van een e-learning integriteit en weerbaarheid aan gemeenten. Ook de provincie zélf geeft voor de eigen organisatie uitvoering aan de voor de provincie relevante onderdelen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Cursus 'Vergroting weerbaarheid' verzorgen voor provinciale collega's, die nieuw binnenkomen of die waarvoor dat gezien hun taak van belang is

Indicator	2023	2024	2025	2026
Aantal provinciale collega's dat de cursus 'Vergroting weerbaarheid' heeft gevolgd	100			

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Deze trainingen worden structureel en volgens een periodiek schema gegeven.

Samen met Taskforce-RIEC Brabant Zeeland gesprekken voeren met gemeenten om hun fitheid tegen ondermijning te stimuleren

Indicator	2023	2024	2025	2026
Gemeenten die stappen zetten om fitheid tegen ondermijning te vergroten	15			

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Dit getal was nog gebaseerd op de inmiddels niet meer actuele “piramide fitte gemeenten”, die is vervangen door de Brabantse norm weerbare overheid. Deze norm doet een actueel en voortdurend appèl op alle Brabantse gemeenten om hun weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit te vergroten.

Uitvoering aanbevelingen uit het Masterplan interne weerbaarheid

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Implementatie van de twaalf aanbevelingen uit het Masterplan Interne Weerbaarheid is afgerond. Dit Masterplan is inmiddels – op de relevante onderdelen – opgevolgd door de handreikingen uit de Brabantse norm weerbare overheid. Ook daaraan wordt successievelijk actief opvolging gegeven.

Aantal jonge bezoekers aan de Riskfactory

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Het aantal bezoekers van basisscholen over het kalenderjaar 2023 bedraagt circa 3200 en zal over het schooljaar 23/24 naar verwachting uitkomen op 4500. Dat de doelstelling niet wordt gehaald komt vooral door de continuoosters op basisscholen, waardoor de capaciteit in de middag minder wordt gebruikt voor een bezoek. Overigens is het streven van de Veiligheidsregio om dit aantal stapsgewijs te verhogen tot 6000 in het schooljaar 2024/2025.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Brede Welvaart incl. Gezondheid

Omschrijving (toelichting)

Verstevigen Brede Welvaart voor alle Brabanders

Het streven is een Brabant in goede balans waar mensen willen zijn en willen komen, waar het fijn is om te wonen en te leven. Om de voortgang inzichtelijk te maken en om te bepalen hoe Brabant ervoor staat kiezen we Brede Welvaart als maatstaf en stellen we een uitvoeringsagenda op.

Indicator

- We stellen een uitvoeringsagenda brede welvaart op. Na vaststelling zullen indicatoren en streefwaarden worden verwerkt.

Gezondheid

We streven naar 3 gezonde levensjaren erbij voor elke Brabander in 2030.

Indicators:

- De Levensverwachting in als Goed Ervaren Gezondheid (LGEG, RIVM 4 jaarlijks uit GGD Volwassenmonitor). Op het moment van het vaststellen van de ambitie ‘drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander’, was de LGEG in Brabant voor het laatst gemeten in 2016. Inmiddels hanteert het RIVM een andere rekenmethode waardoor cijfers uit 2016 niet te vergelijken zijn met de nu beschikbare cijfers uit 2020. Om die reden nemen wij nu als referentiejaar 2020 voor genoemde ambitie. In GGD-regio West-Brabant was de LGEG in dat jaar 66,3 jaar, in GGD-regio Hart voor Brabant 66,8 jaar en in GGD-regio Brabant Zuidoost 67 jaar. Brabantbreed 66,7 jaar.

- Alle begrotingsprogramma's hebben met ingang van de begroting 2023 tenminste één gezondheidsindicator opgenomen in de begroting 2023

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Verstevigen Brede Welvaart voor alle Brabanders

De uitvoeringsagenda is eind 2022 vastgesteld en in 2023 zijn we gestart met de uitvoering van de activiteiten.

Gezondheid

Volgens het principe "Health in all Policies" hebben alle begrotingsprogramma's één gezondheidsindicator opgenomen in de begroting 2023

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda brede welvaart die invulling geeft aan rolneming van provincie

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Met de uitvoeringsagenda brede welvaart is een duidelijke aanpak uitgewerkt om het thema Brede Welvaart in Brabant verder op de kaart te zetten. Een uitvoeringsagenda die ons in staat stelt bij te dragen aan brede welvaartsontwikkelingen in Brabant. Om hieraan bij te dragen bouwen we voort aan een stevig triple helix netwerk dat actief samenwerkt aan kennisontwikkeling en kennisdeling. Dit heeft o.a. geresulteerd in een aantal informatieve en goed bezochte bijeenkomsten van het praktijknetwerk brede welvaart, met als hoogtepunt de week van de brede welvaart. Daarnaast wordt er gewerkt aan brede welvaartsaanpak om het brede welvaartperspectief te borgen in de beleidsprogramma's.

Uitvoering geven aan een tweede ronde van het Brabant Outcomes Fund (BOF2) wat bijdraagt aan het versterken van brede welvaart in Brabant

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Op 11 december 2021 is de Europese aanbesteding opengesteld en hebben wij op 28 april 2022 de opdracht gegund. Echter het aantrekken van externe financiers verliep moeizaam, medio dit jaar is besloten de opdracht niet te verlengen maar te evalueren en te verkennen welke variant voor BOF2 haalbaar wordt geacht. Uitkomsten hiervan worden binnenkort middels een statenmededeling met uw Staten gedeeld.

Doorontwikkelen van Brabantse Monitor Gezondheid

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De 1e versie van het gezondheidsinformatieknooppunt is beschikbaar.

Continue aandacht voor meekoppelkansen en monitoren voortgang op indicatoren begroting 2023

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Alle begrotingsprogramma's koppelen gezondheid mee in hun beleid. We monitoren actief de voortgang op de indicatoren die voor begroting 2023 zijn aangeleverd via het GIK. Daarnaast houden we continue aandacht voor meekoppelkansen van gezondheid.

Organiseren dag van de gezondheid

Indicator	2023	2024	2025
Ieder begrotingsprogramma levert tenminste één gezondheidsindicator aan	9	Pm	Pm
De levensverwachting in als Goed Ervaren Gezondheid	66,7%	stijgend	

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De tweede dag van de gezondheid 2023 is georganiseerd (Dag van de Gezondheid 2023 - Provincie Noord-Brabant). Tevens is in de begrotingsprogramma's minimaal één gezondheidsindicator opgenomen in de begroting die bijdraagt aan drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander.

Voor de levensverwachting als Goed Ervaren Gezondheid wordt in 2024 weer een rapportage van het RIVM verwacht.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Een toekomstbestendig openbaar bestuur

Omschrijving (toelichting)

Indicatoren:

- In 2023 formuleren we een participatiebeleid en -verordening voor de provinciale organisatie.
- Inwoners zijn bij tenminste zes beleids- en uitvoeringsontwikkelingstrajecten betrokken tot en met 2023.
- De kwaliteit van het openbaar bestuur bevorderen we via bestuurlijke samenwerking in Brabant

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Onze ambitie was en is om de kwaliteit van het openbaar bestuur en de bestuurlijke samenwerking te blijven verbeteren, zowel binnen Brabant met (maatschappelijke) partners, als met de andere provincies (Interprovinciaal Overleg) en het Rijk. In 2023 is het beleidskader Toekomstbestendig Bestuur opgesteld. Toekomstbestendig bestuur vraagt onder andere om een bestuur dat functioneert als één overheid door overheidslagen, schaalniveaus en maatschappelijke opgaven heen. Hiervoor zijn slagkracht en schakelkracht essentieel. We hebben geïnvesteerd in de bestuurlijke samenwerking, op regionaal en

interregionaalniveau. Dat deden we onder meer via de regionale Ontwikkeldagen, BrabantStad en de samenwerkingsagenda met de Vereniging Brabantse Gemeenten (VBG).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Formuleren provinciaal participatiebeleid

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In het beleidskader Toekomstbestendig bestuur is het participatiebeleid vastgelegd binnen de pijler 'Democratisch bestuur' en het bijbehorende participatiekompas. Een aparte participatieverordening gebaseerd op de 'Wet versterking participatie op decentraal niveau' is nog niet aan PS aangeboden omdat deze wet nog ter behandeling voorligt in de Eerste Kamer.

Burgers zijn meer betrokken bij beleidsontwikkeling en -uitvoering

In 2023 voeren we bij geplande beleidsvormingsprocessen tenminste drie experimenten uit met verschillende vormen van participatie.

Indicator	2023	2024	2025	2026
Experimenten met verschillende vormen van participatie bij geplande beleidsvormingsprocessen	3			

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2023 zijn inwoners bij diverse beleids- en uitvoeringstrajecten betrokken, waaronder de participatieaanpak voor ruimtelijke projecten, de busremise in Breda en verschillende infrastructurele projecten. Ook organiseerden we in november een jongerentop over circulaire economie, werkgeluk, levendig Brabant en drugscriminaliteit.

Opkomst verkiezingen in Noord-Brabant

Verplichte indicator: De opkomstcijfers in Noord-Brabant van verkiezingen voor de Tweede Kamer, Provinciale Staten en gemeenteraden, weergegeven in % kiezers/stemgerechtigden (BBV verplichte indicator)

Afspraak is geen percentage op te nemen, maar achteraf te rapporteren over de opkomst.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De opkomst bij verkiezingen voor Provinciale Staten van Noord-Brabant op 15 maart 2023 bedroeg 55,5%. De opkomst bij verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer op 22 november 2023 bedroeg in Noord-Brabant 77,3%.

Organiseren bestuurlijke samenwerking

In 2023 organiseren we tenminste acht ontwikkeldagen samen met de regio.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2023 hebben we samen met de regio's de ontwikkeldagen georganiseerd.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Gemeenten, waterschappen en Gemeenschappelijke Regelingen voeren hun wettelijke taken conform de wet uit

Omschrijving (toelichting)

Indicator:

- Eind 2023 kunnen we minstens 75% van de Gemeenten, waterschappen en Gemeenschappelijke Regelingen als 'voldoet' beoordelen en is er geen die een 'voldoet niet' heeft gekregen. (Beoordelingen: voldoet / voldoet gedeeltelijk / voldoet niet)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Interbestuurlijk toezicht geeft voor 2023 het volgende beeld:

- Financieel toezicht: groen
53 gemeenten hebben de beoordeling 'voldoet'. Bij 3 gemeenten is sprake van 'voldoet gedeeltelijk' waarbij in het laatste begrotingsjaar financieel evenwicht wordt bereikt door de betreffende gemeente.
- Huisvesting vergunninghouders: rood
Vanwege de vluchtelingen crisis is de druk op de gemeenten groot om te kunnen voldoen aan de taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders. Alhoewel de taakstelling in de tweede halfjaar is bijgesteld doordat de IND en het COA een achterstand hadden met het verwerken van de vergunningaanvragen, is het de gemeenten niet gelukt om alle toegewezen vergunninghouders te huisvesten. Het aantal gemeenten in de categorie 'voldoet' is 21, 22 gemeenten 'voldoet niet', 4 gemeenten 'voldoet gedeeltelijk' en 9 niet met verschoonbare redenen.
- Informatie & Archiefbeheer: rood
Eén gemeente en één gemeenschappelijke regeling hebben het oordeel 'Voldoet niet'. Deze toezichtontvangers hebben het gevraagde informatiearrangement niet of niet tijdig aangeleverd. Twee gemeenschappelijke regelingen hebben, ondanks het indienen van een informatiearrangement, geen inhoudelijk oordeel ontvangen vanwege het ontbreken van een voldoende actuele inspectierapportage van de archivaris, en vanwege het voor het eerst indienen van een informatiearrangement.
- Omgevingsrecht: rood
80% van de gemeenten heeft een met beoordeling 'voldoet', 10 gemeenten 'voldoet gedeeltelijk' en één gemeente 'voldoet niet' en is daardoor onder actief toezicht geplaatst.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht

Toelichting

Verplichte indicator: Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht.

Indicator	2023	2024	2025	2026
Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht	0	0	0	0

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Alle toezichtontvangers (101) zijn in 2023 beoordeeld voor één of meer toezicht gebieden

We beoordelen of Gemeenten, Waterschappen en Gemeenschappelijke Regelingen hun wettelijke taken uitvoeren conform de wet

Indicator	2023	2024	2025	2026
% toezichtontvangers dat door ons op één of meer toezichtsgebieden wordt beoordeeld	100% *	100% *	100% *	100% *

* Aantal toezichtontvangers op 1-1-2022: 101

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Voor het begrotingsjaar 2023 is voor alle Brabantse gemeenten sprake van het gebruikelijke repressieve toezicht op de begroting.

We stimuleren dat toezichtontvangers van elkaar leren via toezicht

Indicator	2023	2024	2025	2026
Aantal georganiseerde regio/kennisbijeenkomsten	4	4	4	4

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Er hebben dit jaar twee kennisbijeenkomsten plaatsgevonden, voor de toezichtgebieden informatie- en archiefbeheer en huisvesting vergunninghouders. Twee regiobijeenkomsten voor het toezichtgebied omgevingsrecht zijn uitgesteld naar 2024 vanwege personele omstandigheden.

Inzet verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit dit begrotingsprogramma worden onderstaande verbonden partijen ingezet:

- Interprovinciaal Overleg (IPO)
- INPA Huis van de Nederlandse Provincies
- Zuidelijke Rekenkamer

Nadere informatie over verbonden partijen staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023 oorspronkelijk	Begroting 2023 na wijziging	Jaarrekening 2023 realisatie	Vershil begroting - realisatie
<u>Lasten</u>				
Programmalasten	17.265 N	15.942 N	13.302 N	2.640 V
Toegerekende organisatiekosten	5.969 N	7.556 N	6.084 N	1.472 V
Totaal Lasten	23.234 N	23.498 N	19.387 N	4.112 V
<u>Baten</u>				
Programmabaten	2 V	302 V	447 V	144 V
Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	0	0	246 V	246 V
Totaal Baten	2 V	302 V	693 V	391 V
Saldo van baten en lasten	23.232 N	23.196 N	18.694 N	4.502 V

Toelichting verschil begroting – realisatie

1. Bestuur en veiligheid - Afwijking lasten (bedragen x € 1.000) 4.112
V

Kosten GS 266 V

De onderbesteding binnen de budgetten voor de kosten van GS hangen vooral samen met de lagere kosten voor reis- en verblijfkosten en een vrijval van € 150.000 uit de voorziening Appa. In de voorziening Appa zijn de pensioenverplichtingen van de provinciale bestuurders opgenomen. Jaarlijkse vindt een actuariële herberekening plaats op basis van de levenskansen en de rekenrente. Deze vrijval houdt verband met de toegenomen rekenrente.

Kennis en onderzoek 533 V

Er hebben minder onderzoeken plaatsgevonden waarbij kosten lager zijn uitgevallen dan begroot.

IPO Kwaliteit openbaar bestuur 362 V

De lasten zijn in 2023 lager uitgevallen door een lagere bijdrage aan IPO vanuit dit programma als gevolg van herijking van de IPO-begroting.

Brede Welvaart 311 V

Voor Brede Welvaart is in 2023 nog gebruik gemaakt van de inzet van ZET vanuit bestaande middelen. Dit gaf ons extra kennis en capaciteit om bepaalde projecten zelf hiermee uit te voeren in plaats van het verstrekken van aanvullende opdrachten. Tevens heeft het voortijdig stoppen van BOF2 ervoor gezorgd dat er minder kosten zijn gemaakt t.a.v. de verdere inrichting van het fonds.

Veiligheid 626 V

De onderschrijding op Veiligheid komt met name door een ontvangen teruggave van de btw van het samenwerkingsverband Taskforce-RIEC Brabant Zeeland over 2020 en 2021. Dit volgt uit afspraken van het samenwerkingsverband met de Belastingdienst over afgelopen jaren. Deze afspraken zijn in 2023 afgerond waardoor in dit jaar de verrekening van de compensatie van btw tot een teruggave leidt.

Toegerekende organisatiekosten 1.472
V

De toegerekende organisatiekosten komen op basis van de gerealiseerde uren-inzet lager uit.

Overige: saldo van overige lagere en hogere lasten 542 V

1. Bestuur en veiligheid - Afwijking baten (bedragen x € 1.000) 391 V

Bijdrage in toegerekende organisatiekosten 246 V

De toegerekende organisatiekosten komen op basis van de gerealiseerde uren-inzet hoger uit.

Overige: saldo van overige lagere en hogere baten 144 V

